

**Хүний эрхийн ээлжит дүгнэлт хэлэлцүүлэгт бэлтгэх
Монголын төрийн бус байгууллагын форум батлав.**

**Монголын шилжин суурьшигсдын
эрхийн төлөв байдал**

Энэ тайланг Иргэдэд Туслах Хүний Эрхийн Төв, Хүйсийн Тэгш Эрхийн Төв, Зориг Сан, Хүүхдийн Өмгөөллийн Төв зэрэг шилжин суурьшигч иргэдийн төлөө анхаарал хандуулан ажилладаг төрийн бус байгууллагууд хамтран бэлтгэлээ.

Энэхүү тайлан нь Монгол Улс Хүний Эрхийн Түгээмэл Тунхаглал, Иргэний болон Улс Төрийн Эрхийн Олон Улсын Пакт, Эдийн Засаг, Нийгэм, Соёлын Эрхийн Олон Улсын Пакт болон бусад олон улсын гэрээ конвенци, Монгол Улсын үндсэн хууль бусад хууль тогтоомжуудыг хэрхэн хэрэгжүүлж байгааг болон шилжин суурьшигчдын эрхийн төслөв байдлыг дүрслэн харуулах баримтжуулсан тайлан юм.

Товч дүгнэлт

Монгол улс нь үндэсний хууль тогтоомжийн хүрээнд дотоод болон гадаад шилжилт хөдөлгөөний асуудлыг зохицуулж байгаа хэдий ч шилжин суурьшигсдад ээлтэй бодлогын шинжтэй баримт бичиг байхгүй байна. Шилжилт хөдөлгөөний зохисгүй байдлаас болж иргэд Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал, Монгол улсын Үндсэн хуулиар олгогдсон үндсэн эрх, эрх чөлөөгөө эдэлж чадахгүй байна. Ялангуяа зохистой орон байраар хангагдах, эрүүл мэндээ хамгаалуулах, сурч боловсрох, сонгуульд оролцох эрх нь зөрчигдсөөр байна.

Монгол Улс дүрвэгсдийн асуудлыг зохицуулсан олон улсын гэрээ конвенцид нэгдэн ороогүйгээс орогнол хүссэн иргэдтэй холбоотой асуудлыг зохицуулахад хүндрэл учруулж байна. Орогнол хүссэн иргэдийн асуудлыг олон улсын зан заншлын хэм хэмжээнд тулгуурлан явуулах, тэднийг хүндэтгэн харьцах, үндсэн эрх, эрх чөлөөгөө эдлэх боломжоор хангах нөхцлийг бий болгох шаардлагатай байна.

Дотоодын шилжин суурьшигсдын өнөөгийн байдал

1992 оны шинэчлэн баталсан Үндсэн хуулиар иргэдэд оршин суух газраа чөлөөтэй сонгох эрхийг баталгаажуулж өгсөн. Хөдөө орон нутгийн иргэдийн сурч боловсрох, эрүүл мэндээ хамгаалах, амьжиргаагаа дээшлүүлэх боломжийг эрэлхийлсэн хот суурин газар руу чиглэсэн шилжих хөдөлгөөний урсгал 1990 оноос эхлэн эрчимтэй явагдаж байна.

Шилжилт хөдөлгөөний урсгал нэмэгдэхийн хэрээр хот суурин газарт шилжин ирж буй иргэдэд улс төр, эдийн засаг нийгэм соёлын эрхээ бүрэн эдлэх боломжгүй, тулгамдсан асуудал хэвээр үргэлжилсээр байна. Тухайлбал сонгох сонгогдох эрхээ эдлэхгүй, зохистой орон байраар хангагдаж чадахгүй, хүүхдүүд суурь боловсрол эзэмшиж сургуульд хамрагдаж чадахгүй, эрүүл аюулгүй орчинд амьдарч чадахгүй байна.

Байгалийн гамшигт үзэгдлээс болж маллах малгүй¹, уул уурхайн ашиглалт буруу хийгдсэнээс болж ажилгүйдэл, ядууралд өртсөн иргэдийн тоо жилээс жилд нэмэгдсээр байна. Ялангуяа уул

¹ 1991,1994, 2000,2009 оны өвөл Монгол улсын Баруун, Төвийн бүс нутагуудад зуд болсон. Энэхүү байгалийн гамшигт үзэгдлээс болж малчид малгүй болсон.

уурхайн үйлдвэрлэл эрхлэх зөвшөөрлийг өгөхдөө хөдөө нутгийн хамгийн соргог, шимт ургамал бүхий, малын бэлчээрийн талбай, элбэг тунгалаг усны эх голыг даган олгогдож олборлох үйлдвэрлэл явагдаж байгаа нь эргээд уугуул нутгийн иргэд буюу малчдын уламжлалт мал аж ахуйгаа эрхлэх, төрж өссөн нутагтаа амьдрах эрхийг ноцтой зөрчиж байна.

Сүүлийн жилүүдэд Монгол орны бүх нутаг дэвсгэрт цаг уурын өөрчлөлт явагдаж эрс тэс уур амьсгалтай Монгол орны хувьд хүчтэй цасан ба шороон шуурга, зуд, аадар борооны болон, үер усны аюул, ой хээрийн түймэр зэрэг байгаль цаг агаарын гамшигт үзэгдлийн давтамж олширч түүнээс учрах хохирлын хэмжээ их болж байна.

Бэлчээрийн мал аж ахуйгаар голлон амьжиргаагаа залгуулдаг уугуул нутгийнхны хувьд нутаг дэвсгэрийн ихэнх нь хуурайшилт, цөлжилт, хөрс усны доройтолд өртөж, бэлчээрийн ургац муудаж байгаа зэрэг нь шилжилт хөдөлгөөнд түлхэх хүчин зүйлсийг нэмэгдүүлж хөдөөнөөс сум, аймгийн төв, аймгийн төвөөс хот руу шилжих хөдөлгөөний урсгалыг улам бүр нэмэгдүүлж байна.

Монгол Улсад сүүлийн жилүүдэд хөдөөнөөс хот руу, ялангуяа Улаанбаатар хот руу чиглэсэн шилжилт хөдөлгөөн их байна. Нийт шилжин ирэгсдийн 39,1 хувь нь нийслэлд төвлөрч байгаагаас ²Улаанбаатар хотын гэр хорооллын гуравны нэг хувийг шилжин ирэгсэд бүрдүүлж байна.³ Хотын гэр хорооллын хүн амын хурдтай өсөлт нь хотын нийгэм эдийн засгийн болон засаг захиргааны нэгжид ачаалал үүсгэж, ядуурлыг улам бүр гүнзгийрүүлж байна.

Шилжин ирэгсэд гол төлөв гэр хороололд оршин сууж хөдөөнөөс ирээд дасан зохицох амьжиргааны наад захын нөхцлийг бүрдүүлэхэд нь туслах, боловсрол эмнэлгийн үйлчилгээнд хамруулах зэрэг нийгэм, эдийн засгийн талаар тэдэнд зориулсан ямар нэгэн төлөвлөгөө, зохион байгуулалтын ажил хийгдсэн юм үгүй байна.

Шилжин ирэгсдийн дотор цэвэр усаар хангагдаж чадаагүй айл өрхүүд олон байгаагийн зэрэгцээ тэд хог, хаягдал муу ус, бохир зайлуулах нэгдсэн сүлжээгүй орчинд, ердийн зуухан халаалттай, халуун усны гачаалтай аж төрж байна. Мөн цахилгаанд холбогдоогүй өрхүүд ч цөөнгүй байна.

Шилжин ирсэн тухайн хороонд бүртгэлгүй иргэдэд эмнэлгийн наад захын үзлэг оношлогоо хийдэггүй бөгөөд тэдний гуравны нэг нь эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдаагүй байдаг гэжээ.”¹ Хотод ирж байгаа хүмүүс нь маллах малгүй, амьдралын эх үүсвэргүй болсон хүмүүс учраас хотод хүнд зарагдаж хэдэн төгрөг олъё гэж, харин зарим нь соёл боловсролын үйлчилгээнд ойртох гэж ирж байна⁴ Тэдгээрийн ихэнх нь орцны манаач хийж голоо зогоож байна.

Иймд дотоод шилжилт хөдөлгөөнд хамрагдаж буй иргэдэд дараах томоохон бэрхшээлүүд тулгардаг. Үүнд: бичиг баримт авахад шат дамжлага ихтэй, торгууль өндөр, олгох хугацаа нь урт байдаг. Бүртгэл хийгдээгүйн улмаас газар өмчлөх эрхгүй, зохистой орон байраар хангагдаж чадахгүй мөн гал үер усны гамшигт өртөх, мэргэжил, боловсролоор гологдох, ялгаварлан гадуурхалтад өртөх, санхүүгийн хүндрэлд орж амьдралын түвшин буурах зэрэг хүндрэлүүд тулгарч буй нь ажилгүйдэл, ядуурлыг улам бүр өсгөж байна.

Гадаад улсыг зорьсон шилжилт хөдөлгөөн

² “Монгол Улсын хүн амын дотоод шилжих хөдөлгөөний чиг хандлага, үр дагавар” Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн яам, НҮБ-ын Хүн амын сан, МУИС-ийн Эдийн засгийн сургуулийн Хүн амын сургалт, судалгааны төв 2008

³ Хотод шилжин ирэгсдийн тулгамдсан асуудлууд, Монголын хүн амын сэтгүүл -2004 №11

⁴ Д. эмэгтэй, нас 53, Хорооны засаг дарга СХД)Хөдөө орон нутгаас шилжин ирсэн иргэдтэй ярилцлага хийж газар дээрээ ямар байгаа талаар уулзахад СХД-ийн 7,18 –р хорооны 18 иргэн, 6 хэсгийн байцаагчтай ярилцав

2001 оноос хэрэгжиж эхэлсэн “Ажиллах хүч гадаадад гаргах, гадаадаас ажиллах хүч, мэргэжилтэн авах тухай” хуулиар⁵ Монгол улсын иргэнийг гадаадад, гадаадын иргэнийг Монгол улсад хөдөлмөр эрхлүүлэх, тэдний эрх, ашгийг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулдаг. Тус хууль хэрэгжиж эхэлсэнээс хойших хугацаанд манай улсын олон мянган иргэн гадаадад ажиллахаар хилийн чанадыг зорих болсон.

Түүнчлэн Монгол улсын Үндсэн хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хууль, Нийгмийн даатгалын тухай хууль болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаар ажиллах хүч гаргах асуудлыг зохицуулж байна.

Монгол улсаас албан ёсны гэрээт ажиллах хүч авдаг гадаадын гурван орон нь БНСУ, Япон, БНЧУ байдаг. Албан тоогоор Монгол улсын иргэд ажиллаж, сурч буй 80 оронд 100 000 /нэг зуун мянга/ иргэд байна. Албан бус тоогоор 140 оронд 250 000 /хоёр зуун тавин мянга/ иргэд ямар нэг хөдөлмөр эрхэлж, сурч байна.

Манай улсаас ажиллах хүч авч буй гадаадын улс орныг БНСУ тэргүүлдэг бөгөөд өнөөгийн байдлаар нийт 28720⁶ орчим монгол иргэд ажиллаж амьдарч байна. Тэдний 60 хувь нь албан ёсны гэрээгээр хөдөлмөр эрхэлж байгаа юм. Гэтэл 2004-2007 оны байдлаар БНСУ-д ажиллаж буй иргэдээс 326 нь амь насаа алджээ. Энэ нь хөдөлмөр хамгааллын журам зөрчигдөж, хоёр орны хоорондын гэрээний биелэлтэд хяналт тавиагүйтэй холбоотой.

Мөн гадаадад ажиллах хүч гаргахдаа эрүүл мэндийн үзлэгт бүрэн хамруулж эрүүл монгол хүнийг сонгож явуулдаг. Гэрээний хугацаа дуусч 3-5 жилийн дараа эх орондоо ирэхэд тухайн монгол иргэн эрүүл мэндийн хувьд ямар нэгэн өвчтэй болж ирдэг байна. Энэ байдалд монгол улсын засгийн газраас өнөөдрийг хүртэл дорвитой арга хэмжээ аваагүй байна.

Түүнээс гадна 2008 оны 6-р сарын байдлаар гэхэд МУ-д 106 орны 38 000⁷ орчим гадаадын болон харьяалалгүй хүмүүс байна. Монгол Улс цагаач иргэдийг гаргадаг мөн хүлээн авдаг орон болсон нь дээрхи тоо баримтаас харагдаж байна. Гэтэл монгол улсад цагаач иргэдтэй холбоотой эрх зүйн орчин байхгүй, цагаач ажилчид ба тэдний гэр бүлийнхний эрх ашгийг хамгаалсан олон улсын гэрээ конвенцид нэгдэн ороогүй байна.

Мөн хилийн чанадаас сайн дураар эх орондоо ирэх буюу албадан эх оронд нь ирүүлж буй иргэдийг ажлын байраар хангах, эргэн нийгэмшүүлэх хөтөлбөрийг⁸ төрийн зүгээс хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Сүүлийн үед зарим орноос Монгол иргэдийг албадан эх оронд нь ирүүлэхдээ хүний эрх, эрх чөлөөг ноцтой зөрчиж буй үзэгдлүүд түгээмэл байна.

Гадаадаас ирсэн монгол иргэдийг ажлын байраар хангах, ажиллах нөхцөл боломжийг бүрдүүлж өгөх, эргэн нийгэмшихэд нь төрийн зүгээс анхаарч нэгдсэн бодлогоор дэмжиж хийж байгаа зүйл байхгүй байна. Эх нутагтаа эргэж ирээд нийгэмшиж чадаагүй иргэн дахин гадагшаа гарч ямар ч хамаагүй ажил хийх боломж, гарцыг хайдаг төдийгүй хууль бус үйлдлийг хийхэд ч хүрдэг. Ингэснээр өөрсдийгөө эрсдэлтэй байдалд оруулж үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэрэг ялангуяа хүн худалдаалах гэмт хэргийн хохирогч, хар тамхи мансууруулах бодис зөөвөрлөх тээвэрлэх гэмт хэрэгт холбогдож байна.

⁵ Ажиллах хүч гадаадад гаргах, гадаадаас ажиллах хүч, мэргэжилтэн авах тухай хууль, 2001 он

⁶ БНСУ-д ажиллаж буй Монгол Иргэдийн зарим эрхийн хэрэгжилт судалгаа, ХЭҮК, НХХЯ, УМХГ, Монгол улсаас гадаад орнуудын жижиг, дунд үйлдвэрүүдэд ажиллагсдын холбоо, Филантропи хөгжлийн төлөө төв, 2007 он, БНСУ

⁷ Дээрх судалгаанаас□

⁸ ХТЭТ-д 2008 оноос эхлэн сайн дураар эх орондоо эргэн ирэх хөтөлбөрийг Олон улсын шилжин суурьшилтийн байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлж эхэлсэн.

Иймээс шилжин суурьшигсдад зориулсан мэдээлэл зөвлөгөө өгдөг төвүүдийг нэн даруй бий болгох урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх шаардлагатай болжээ.

Шилжин суурьшигсдын хүүхдийн асуудал

Дотооддоо шилжилт хөдөлгөөнд хамрагдсан өрхийн насанд хүрээгүй хүүхдүүд цэцэрлэгт болон ерөнхий боловсролын сургуульд бүрэн хамрах боломж хангалтгүй байна. Хотын захын сургуулиудад шилжин суурьшиж буй өрхийн тооны өсөлттэй холбоотой хэт төвлөрөл үүсч, анги дүүргэлт эрс нэмэгдсэн. Сургуулиуд гурван ээлжээр хичээллэж нэг анги нь 40-53⁹ хүүхэдтэй байна. Хол гэртэй хүүхэд 3-4км¹⁰ явган явж сургуульдаа хүрдэг, замгүй газар нийтийн тээврийн үйлчилгээ байхгүй байх нь түгээмэл үзэгдэл болсон.

Бүртгэлгүй гэсэн шалтгаанаар гэр хорооллын шилжигч өрхийн хүүхдийн 33,3 хувь нь сургууль завсарддаг бөгөөд эдгээр хүүхдийн тал орчим нь 5-8-р ангиас сургууль завсардаж байна. Албан бус сургалтанд сургууль завсардсан шилжигч өрхийн хүүхдүүд бараг хамрагддаггүй юм байна. Хүүхдээ арай гайгүй сургуульд сургана гэвэл нийтийн тээврээр доод тал нь 2-3 дамжих хэрэгтэй болдог нь өрхийн зардлыг улам нэмэгдүүлдэг. Дугуйлан, секцүүд төлбөр өндөртэй, багшийн ачаалал ихээхэн хүүхэддээ хүрч ажилладаггүй, олон хүүхэдтэй тул хүүхэд хичээлээ ойлгодоггүй, багш нар хүүхдүүддээ ялгавартай ханддаг, янз бүрийн төлбөр нэхдэг¹¹ байдал бий болжээ.

Өрхийн амьжиргаагаа дээшлүүлэх зорилгоор олон арван мянган иргэн хилийн чанадыг зорьж ажиллах явдал байсаар байна. Гэтэл энэхүү амьдралаа дээшлүүлэх томчуудын хүсэл сонирхолд хүүхдийн эрх ашиг ноцтой зөрчигдөж байна.¹² Аав, ээжээсээ тусдаа, хараа хяналт байхгүй болох үед тухайн хүүхэд янз бүрийн гэмт хэрэгт холбогдож сургуульдаа явах хүсэл сонирхолгүй болох зэрэг бэрхшээлүүд түгээмэл байна.

Гадаадад хилийн чанад ажиллаж буй монгол иргэдийн дийлэнх хувь нь эх нутагтаа эргэн ирэхийг хүсдэггүй. Болж өгвөл тогтвортой ажлын байртай болсоны дараа гэр бүл, үр хүүхдээ авах бодолтой байдаг. Гэтэл гэр бүл, үр хүүхдээ авах гэхээр тэндий виз гардаггүй. Энэ нь өрх гэр бүлийг тусдаа амьдрах, хүүхэд эцэг, эхийн хайр халамжид амьдрах¹³ боломжийг хаасан хэвээр байна.

Иймээс гадаад шилжин суурьшигсад, ялангуяа тэдний хүүхдийн асуудлыг бүхэлд нь зохицуулсан төрийн бодлогыг нэн яаралтай гаргаж хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Дүрвэгсэд

Монгол улс Дүрвэгсдийн асуудалд анхаарал хандуулан ажиллаж эхлээгүй байна.

Монгол улсад Дүрвэгсдийн асуудал нь улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэлтийн үетэй давхцан гарах болсон ойлголт юм. 1960 оноос эхлэн Монгол улсын дөрвөн иргэн Энэтхэгт орогнох хүсэлтийг гаргасан түүхтэй.

⁹ СХД-ийн 7, 18-р хорооны шилжин суурьшигчтай хийсэн бүлгийн ярилцлагаас□

¹⁰ Монгол улсын хүн амын дотоод шилжих хөдөлгөөний чиг хандлага, үр дагавар судлагаа, НХХЯ, МУИС-ЭЗС-ХАССТ, НҮБ-ХАС, Улаанбаатар хот, 2009 он

¹¹ Шилжин ирэгсдийн бүлгийн ярилцлагаас

¹² Монгол иргэдийн гадаадад хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал, үр дагавар судлагаа, НХХЯ, Монголын хүн ам, хөгжил нийгэмлэг, НҮБ-ХАС, 2005 он

¹³ Хүүхдийн эрхийн Конвенц

Энэ үеэс эхлэн дүрвэгсдийн асуудал монгол улсад бий болж уг асуудал нь өнөөг хүртэл тулгамдсан, орогнол хүссэн иргэний Хүний Эрхийн Түгээмэл Тунхаглалаар /ХЭТТ/ олгогдсон эрхийг эдлэх бололцоогоор хангаж буй эсэх талаарх мэдээлэл далд, нууц байна.

Монгол улсаас дүрвэн гарч буй Монгол иргэдийн талаарх статистик мэдээлэл өнөөг хүртэл байхгүй байна.

2009 оны 10-р сарын байдлаар ГХЯ-аас Монгол улсад дүрвэн ирсэн иргэн байхгүй гэсэн мэдээллийг бидэнд өгсөн¹⁴. Харин НҮБ-ийн Дүрвэгсдийн асуудал хариуцсан ажилтан монгол улсад дүрвэн ирж эрх ашгаа хамгаалуулах хүсэлт гаргасан иргэнийг албадан гаргасан тухай мэдээллийг энэхүү илтгэлийг бэлтгэх явцад илэрхийлсэн¹⁵.

2009 онд Монгол улсад орогнол хүссэн Өвөрмонгол иргэнийг албадан гаргасан тохиолдол гарсан байна. Энэ Өвөрмонгол иргэн нь Монгол улсад орогнох хүсэлтийг тавьж НҮБ-ийн Дүрвэгсдийн албанд материалаа бүрдүүлэн өгсөн ба уг бичиг баримтыг нь зохих журмын дагуу шалгах ажиллагаа хийх явцад орогнол хүссэн иргэнийг эх нутаг руу нь албадан буцаасан зөрчил гарчээ¹⁶. Энэ үйлдэл нь олон улсын зан заншлын хэм хэмжээг ноцтой зөрчсөн зөрчил юм гэж мэдээллээ.

Дүрвэгсдийн эрх зүйн байдлыг зохицуулсан олон улсын гэрээ конвенцид монгол улс нэгдэн ороогүй байна. Нэгдэн орохгүй байгаа шалтгаан нь үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн шийдвэр гараагүй байгаатай холбоотойгоор засгийн газрын хуралдаанаас 2000, 2005 онуудад 2 удаа буцсан байна.

Ер нь хойд солонгосын иргэд БНХАУ-аар дамжин МУ-д ирэх явдал байдаг тэдэнд МУ-ын ЗГ-аас зориулан мөнгө гаргадаггүй харин олон улсын байгууллагын дэмжлэгээр л болгож байдаг гэсэн яриа байдаг. Үнэн хэрэг дээр дүрвэгсдийн асуудлаар мэдээ баримт хаалттай, хүний эрхийн байгууллагууд ажиллах боломжгүй байдаг. Иймээс дүрвэгсгийн талаар мэдээ баримтыг нээлттэй болгож хүний эрхийн байгууллагуудад дүрвэгсэдтэй ажиллах боломж олгох нь МУ-ын засгийн газрын зайлшгүй хийх алхам юм.

Зөвлөмж

- Шилжилт хөдөлгөөнийг нэгдсэн байдлаар зохицуулсан бодлогын шинжтэй баримт бичиг бий болгож тус баримт бичигт гадаад, дотоод шилжилт хөдөлгөөн, түүнээс гарч буй үр дагавараас урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах, нөхөн сэргээх, эргэн нийгэмшүүлэх нөхцөлийг бий болгох агуулгыг тусгасан байх
- Монголчууд урт хугацаагаар гадаадад амьдрах болсноор тэдний үр хүүхэд тухайн орныхоо иргэн болох явдал цөөнгүй байгааг¹⁷ анхааран монголчууд олноор ажиллаж амьдарч буй орнуудтай иргэний давхар харьяалалыг бий болгох талаар эрх зүйн гэрээ хэлэлцээр, консулын конвенц байгуулах боломжийг судлах шаардлагатай.

¹⁴ 2010 оны 2 сарын 3 нд ГХЯ-ны ажилтан Л.Мөнхтүшигтэй хийсэн уулзалт,

¹⁵ 2010 оны 2 сарын 5 Н.Анараатай хийсэн уулзалт, Монгол Улс дахь НҮБ-ийн Дүрвэгсдийн асуудал хариуцсан ахлах ажилтан

¹⁶ 2010 оны 2 сарын 5 Н.Анараатай хийсэн уулзалт,

¹⁷ БНСУ-д ажиллаж буй Монгол Иргэдийн зарим эрхийн хэрэгжилт судалгаа, ХЭҮК, НХХЯ, УМХГ, Монгол улсаас гадаад орнуудын жижиг, дунд үйлдвэрүүдэд ажиллагсдын холбоо, Филантропи хөгжлийн төлөө төв, 2007 он, БНСУ

- Гадаад шилжилт хөдөлгөөнтэй холбогдон гарч буй монголчуудын эрх ашгийг хамгаалах, иргэдээ бүртгэх, нэгдсэн мэдээллийн баазыг бий болгох, уг харилцаатай холбоотой дотоодын хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох
- Монголчууд олноор ажиллаж, сурч буй орнуудын элчин сайдын яамны дэргэд хүний эрхийн асуудал хариуцсан атташе ажиллуулах
- Мөн гадаадад ажиллаж буй иргэд буюу гадаадаас монгол улсад ирж ажилаж буй цагаач ажилчдын эрх ашгийг хамгаалах үүднээс “Цагаач ажилчид ба тэдний гэр бүлийн гишүүдийн эрхийг хамгаалах” тухай НҮБ-ын конвенцид нэгдэн орох
- Өнөөг хүртэл МУ-ын Засгийн газар Дүрвэгсдийн асуудлаар нэгдсэн мэдээлэл, тоо баримт байхгүй, дүрвэн ирсэн болон гарсан иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах эрх зүйн орчин бүрдээгүй уяир энэ талаар мэдээ баримтыг цэгцлэх, олон нийт, хүний эрхийн байгуулагуудад нээлттэй болгох шаардлагатай

Тайлан боловсруулсан ажлын хэсэг:

С.Дондов	Иргэдэд Туслах Хүний Эрхийн Төв
Н.Самдандорж	Иргэдэд Туслах Хүний Эрхийн Төв

Т.Цогзолмаа	Хүйсийн Тэгш Эрхийн Төв
Ш.Гансүрэн	Зориг сан
Б.Соёл-эрдэнэ	Хүүхдийн Өмгөөллийн Төв